

Transkribering

[Skärgårdshavsprogrammet: Täckdikning och dränering – varför, hur och när?](#)
(open.spotify.com)

Sanna Bergström: Välkomna till Skärgårdshavspilotens första podcast, och idag ska vi prata om täckdikning och dränering. Med mig har jag idag...

Martin Träskman: Martin Träskman. Och jobbar som dräneringsplanerare.

Sanna Bergström: Precis. Och här har ni Sanna Bergström, pilotområdeskoordinator på Kimitoön. Okej, Martin. Vi ska prata om dränering och täckdikning. Och jag min vana trogen vill alltid känna till historien och reda ut begrepp innan jag riktigt lägger mig in i ett ämne. Så nu får du lite berätta här. Vad är historien med täckdikning? När har de uppkommit och varför?

Martin Träskman: Nå, varför är det enkelt att svara på. Det är att få bort överloppsvatten från åkrar. Så det är enkelt. Sen kommer jag inte helt ihåg när man har börjat, men det är nog romare redan som har börjat använda, eller både täckdika och använda, då tror jag att det var tegel och takpannor som man satt i diken och som, vad heter det, man börjat använda grus. Så det är inte något nytt.

Sanna Bergström: Okej, och är det då för att få åkrarna att vara mer liksom sammanhållande, att de är enklare att odla? Eller varför vill man ha att en åker är täckdikad?

Martin Träskman: Om vi tar det, så att säga romare, de hade säkert inget bekymmer med att maskinerna var sådana att det krävde. I Finland började man på 1850–1860-talet. Så då var det nog inte heller det. Nog var det ju för att få bort vattnet och det går ju också förstås med öppna diken. Men öppna diken, de ska grävas och underhållas. Och sen är det klart att där som det är ett öppet dike så går det inte att odla. Att nu är det ju redan arealen ökar ju om man har täckdiken. Och bekymmer med ogräs minskar.

Sanna Bergström: Ja. Jo, och vi vet ju det att bonden vill ju alltid ha större traktorer. Och då förstår jag att då vill vi ha ett bra täckdikningssystem så att åkern håller för de här maskinerna.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Ja, precis. Och för att ännu reda ut lite begrepp, så vi pratar om dränering och vi pratar om täckdiken men de är inte helt synonyma.

Martin Träskman: Nej, täckdiken är... Det är kanske bättre beskrivande på finska, salaoja, ett hemligt dike. Ett rör som är nedgrävt så att det inte syns. Medan dränering är egentligen allt med att få ut vatten.

Sanna Bergström: Ja. Allt där man försöker kontrollera vattenflödet. Ja, precis. Sen kommer vi säkert att ha benämningar för olika sorters diken och fåror. Vi brukar prata om nackdiken, men det var egentligen en felaktig term.

Martin Träskman: Ja, i princip så borde man prata om kantdiken. Men nackdiken är ju nog ett vedertaget begrepp som nog används. Men i princip, kantdiken eller omkretsdiken. De öppna diken som är runt en åker.

Sanna Bergström: Ja. De orden förklarar ju lite vad det handlar om. Att det är ett dike som är på kanten eller om någonting. Så... Så det kan vi förstå. Och det förstår säkert våra lyssnare om vi använder de begreppen eller om vi använder alla begrepp om varandra. Och sen så pratar man också om grundtorrläggning.

Martin Träskman: Ja, och i princip lokaldränering och sen grundtorrläggning. Lokaldräneringen är det som är lokalt på åkern, det är täckdiken och just kantdiken och omkretsdiken. Men sen när vattnet ska vidare så då blir det grundtorrläggning. Bäckar, utfallsbäckar, åar och så vidare.

Sanna Bergström: Precis. Ja. Då har vi lite av de här begreppen och kommer vi fram till något begrepp som är jätte svårtydbara så får vi helt enkelt bara återgå. Vi kommer lite in på ämnet, men som vi redan konstaterat med historien med täckdiken. Det kommer mer areal i alla fall om vi sätter fast de här öppna diken. Och sen så vill vi att åkern ska hålla för maskinerna. Så när jag nu sen då frågar dig att vad är fördelarna med dränering? Så har vi då någonting annat som vi kan nämna här nu i förbifarten som skulle vara en bra sak med att ha en... Och nu pratar vi ju förstås om täckdikade åkrar. Dränerade åkrar. För att börja med begreppsförvirring. Men okej, fördelarna med en täckdikad åker.

Martin Träskman: Det är förstås som vi tog upp tidigare, jämfört med öppna diken så har du ju mera areal som du kan bruka. Du har inte samma bekymmer med ogräs. Men det stora är ju att du får bort överskottsvatten på våren till exempel. Du kommer tidigare ut och påbörjar vårbruket. Och samma sak på hösten så håller det att köra med då. Du får en längre odlingssäsong och du kan odla grödor som kanske avkastar lite mer. Och sen, klart är det för vått så är det alltid risken att man kör fast sig och sånt. Och sen markstrukturen blir ju bättre om inte jorden är vattenmättad. Och det växer bättre.

Sanna Bergström: Mm. Ja, precis. Och det här med dränering och täckdikning. Är det någonting som passar för alla åkrar?

Martin Träskman: Nå. I princip nog. Det är det ändå. Nederbörden är större än avdunstningen i Finland. Så jo. På något sätt måste man få bort vattnet. Sen är det ju skillnad på vad man odlar. Och hur åkrarna ser ut. Att är det värt att täckdika dem? Det kan ju hända att det är... Det är ekonomiskt vettigt att bara ha tegdiken. Men där som man nu driver aktivt jordbruk så är det oftast bättre att det är täckdikad.

Sanna Bergström: Mm. Och nu när du nämnde tegdiken. Inte att det förknippas med täckdiken. Utan tegdiken är de öppna diken som man kan se på vissa åkrar.

Martin Träskman: Ja. Att det odlades i tegar 12-14-16 meter breda. Så var det öppet dike. Ställvis så används det ännu där som det är platt och åkrarna är långa. Att har du en kilometer långt så kanske det är okej att det är öppna diken. Det sku bli dyrt att dika. Och sen det som tidigare gjordes, inte här nere i södra Finland, men just när man lagar nya åkrar, så då är det oftast tegdiken först, för att marken ska sätta sig. Så sen täckdikar man det efter en tid.

Sanna Bergström: Ja.

Martin Träskman: Men största delen av åkrarna mår nog bra av att dikas. Att någonstans har jag läst att 15 procent av åkrarna i Finland sku klara sig utan täckdikning.

Sanna Bergström: Okej. Kanske inte en helt försvinnande liten mängd, men i alla fall en tydlig minoritet.

Martin Träskman: Ja. Sen kan det finnas sådana åkrar som i princip sku vara bra att täckdika, men att det inte är ekonomiskt lönsamt att göra.

Sanna Bergström: Precis. Ja, då vet vi lite om varför man borde ha täckdikade åkrar. Om vi täckdikar en åker, så hur länge håller de dikarna så att säga?

Martin Träskman: Det är nog svårt att säga någonting, så där helt klart hur länge det håller. Det finns mycket som är dikat på 50, 60, 70, 80-talet som fungerar bra. Och det finns sådant som är dikat på 80-talet och 90-talet och 00-talet och det inte fungerar. Att sedan är det kanske från fall till fall vad det har varit som gör att det inte fungerar.

Sanna Bergström: Ja. Jag kan tänka mig när du säger de här talen, att när täckdikningarna är gjorda, att då började det komma traktorer, tänker jag mig.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Och då kanske det kom ett större behov av att ha de här täckdikade åkrarna. Men det där, det behövs säkert en del underhåll för att hålla den här dräneringen, täckdikena i skick. Så hur tar man hand om någonting som är nedgrävt i marken?

Martin Träskman: Oftast så behöver man kanske inte göra så mycket åt det som är nedgrävt. Eller nedgrävt, jo, men det som är mer att underhålla det som syns. Att brunnar, till exempel nackdikesbrunnar, eller ytbrunnar, men brunnar som syns. Och sen utloppen där som vatten rinner ut i ett öppet dike. Så de är de viktigaste platserna att underhålla och se till att de är skick. Och de syns ju. Sen kan det finnas brunnar i åkern som ju är svårare att lokalisera. Men där är det nog sällan som det egentligen behövs. Som till exempel förra veckan grävde vi upp brunnar. De var 50-talet, 60-talet. Absolut inga fel.

Sanna Bergström: Precis. Men nu i inspelningsstunden så är vi då i majmånad och det kör en massa traktorer ute på åkrarna. Vad ska man då tänka på när man nu en gång

befinner sig på åkrarna och kör omkring och ser sina brunnar? Hur vet vi att brunnen behöver vård?

Martin Träskman: Ofta om den inte är i skick så är det vått på åkrarna. Eller sen ser du locket saknas kanske. Eller något sånt. Och det är ju bra just om man sitter i traktorn att anteckna då att här är det några bekymmer och så åtgärdar man det sen. Eller kanske ännu hellre att man ger sig tiden på våren före man är ute med traktorn.

Sanna Bergström: Ja.

Martin Träskman: Att kolla var det behöver åtgärdas.

Sanna Bergström: Mm. Precis. Och det här, var alla brunnar och utlopp och sånt finns så det behöver ju kanske vara dokumenterat någonstans?

Martin Träskman: Jo. Jo, och i Finland så är det ju nog täckdikningsföreningen som grundades 1917. Och sen dess i princip så finns alla kartor arkiverade. Mer eller mindre. Men det finns. Fast de är gamla så är de välgjorda och man hittar nog det som ska finnas där.

Sanna Bergström: Och helst ska man kanske ha ett exemplar hemma också?

Martin Träskman: Jo, det är sant. Men då går det också att beställa från arkivet. Om det är så att man skulle ha kommit bort det. Eller som i dagens fall oftare att det är några åkrar man har arrenderat. Och ägaren kanske inte har kartorna mer. Eller de har blivit hos någon annan tidigare arrendator eller så.

Sanna Bergström: Ja. Så det är ditt stora tips här. Innan vårbruket sätter i gång så tar man kartan i sin lilla hand. Och så går man ett varv och ser på, på alla brunnar och utlopp?

Martin Träskman: Ja, till exempel. Utloppen är ganska lätt att hitta på våren när det finns vatten i marken att det kommer vatten ut från rören och det är inte heller så mycket gräs som växer ännu i de öppna dikena så man kan hitta dem ganska bra då.

Sanna Bergström: Och så länge det kommer vatten ur utloppet så får man vara ganska nöjd?

Martin Träskman: Jo, då fungerar de åtminstone till en del. Och sen när man märker upp dem så har man det lättare följande gång att komma och kolla att allt är skick. Det är ju inte en stor sak att kolla att det är skick. Om det inte är skick så då blir det...

Sanna Bergström: Då blir det stora saker.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Nu så finns det ju kanske lite teknik att ta till och hjälpmedel. Vi vet ju att vi har satelliter som spinner på och håller koll på oss. Men de här kan säkert vara till hjälp om man har några utmaningar med sina täckdiken. Så kan man på något vis

använda sig av satellitbilderna när man tänker sig att man kanske behöver göra några åtgärder för sina täckdiken.

Martin Träskman: Ja, både satellitbilder och flygfoton kan vara till stor hjälp. Både att lokalisera. Till exempel om man inte har en karta. Det kanske inte finns en karta. Det är dikat utan plan. Det är helt möjligt att det har varit något litet område. Så har man bara dikat det utan plan. Men oftast på sommaren så syns det i något skede. Det är nästan alltid så att det växer bäst på täckdiken. Oberoende om det torrt eller vått. Så då kan man se var det är dikat. Men sen också det att se om det är någon våt fläck någonstans. Vad finns det där som kan orsaka det? Är det en brunn eller är det någon koppling som kanske är sönder? Något sånt. Och det går bra i dagens läge att ta de gamla kartorna och sätta de på en satellitbild eller ett flygfoto. Och då är det betydligt lättare att lokalisera var det kan finnas bekymmer.

Sanna Bergström: Precis. Och om jag då vill kolla med hjälp av satellitbilder. Så var hittar jag dem?

Martin Träskman: Själv använder jag Google Earth. Där kan man se historiska bilder. Det finns för några år åtminstone. Och sen på Paikkatietoikkuna finns det Lantmäteriverkets flygfoton. Historiska flygfoton. Så det är något som jag använder ganska ofta i mitt jobb för att dels hitta var som kan vara bekymmer, men också hitta, vad heter det, när åkrarna har ändrat form och det har kommit någon väg till och något hus, att förstå det, hur det fungerar.

Sanna Bergström: Ja, precis. Hur... Hur ofta är de tagna de här bilderna? För jag tänker att det behöver ju kanske vara under en viss tid på året som det lönar sig att se på de här satellitbilderna. Eller man kanske vill se hur såg det ut den här tiden på året i fjol och så jämför man med i år. Är det möjligt att få fram sådana här datum när de här bilderna är tagna?

Martin Träskman: Ja, när man få... På Google Earth hittar man när de är tagna. Men där vet jag inte hur ofta de flyger. Det finns satellitbilder i princip varje dag som det är klart. Men de är så otydliga att man inte ser några detaljer. På Google Earth är de ganska tydliga. Men det är nog inte varje år de flyger. På Lantmäteriverket flyger de... Nu ska jag inte säga exakt, men kanske vart femte år eller något sånt. Kanske lite oftare. Då är det varannan gång tidigt på våren före det har kommit löv och sen varannan gång på sommaren. Men från sommaren så brukar man ofta se.

Sanna Bergström: Nu har man flera olika källor att se på. Så hittar man kanske det som man söker. Och är det så att man inte gör det så får man kanske fara själv att se med någon sorts drönare.

Martin Träskman: Drönare är ju bra. Det kan du välja själv när man flyger. Att då när man ser beståndet att var det kan finnas diken så då är det bra att om man har antingen själv eller någon som har tillgång till en drönare att flyga och ta lite bilder.

Sanna Bergström: Ja. Vad är det vanligaste problemet som man kan se om vi nu föreställer oss att vi misstänker att det är någonting i åkern och någonting i täckdikena som inte fungerar som det ska och så kollar man antingen då från satellitbilder eller flygbilder eller drönare att det är någonting som är avvikande. Vad är det vanligaste problemet som vi kan hitta?

Martin Träskman: Kanske det vanligaste är nog att utloppet inte är i skick. Och då kan du se på en flygbild att en del av åkern är mycket mörkare, våtare än den andra. Och då kan det hända att det täckdikessystemet så fungerar inte. Så där är ju... Det är ju viktigt självklart att när det samlar hela åkerns vatten och det ska ut på ett ställe, om det inte kommer ut där så då håller det mer eller mindre hela åkern våt.

Sanna Bergström: Precis.

Martin Träskman: Så det är nog kanske det viktigaste.

Sanna Bergström: Ja. Och utlopp är den delen då som alltså borde synas?

Martin Träskman: Den ska synas. Det är ju att ibland så syns det inte utan det är under dikens bottennivå. Öppna diken är inte rensade på länge så då kan det hända att utlopp är under marken. Och då är det svårare att hitta. Fast man har kartan och tycker att här borde det vara. Men det har jag nog varit med om just att man inte ser dem.

Sanna Bergström: Mm.

Martin Träskman: Eller sen hittar man dem under någon stubbe för att det har vuxit träd i diket. Och då är det ganska tydligt. Men då kan det vara bra på det viset. Det är ett enkelt fel. Det är enkelt att åtgärda. Antagligen. Om det inte blir bra så blir det åtminstone betydligt bättre.

Sanna Bergström: Precis. Men det lönar sig att först fara och se om man hittar utloppet hur det ser ut innan du börjar gräva upp hela åkaren?

Martin Träskman: Jo. Jo. Sen kan det ju hända att det finns rost, men då borde det också synas i öppna diken. Syns det rost i öppna diken så är det stor chans att det finns i diken. Men sällan är det i täckdikena om det inte syns i öppna diken. Då är det nog större bekymmer. Då borde man spola om det. För att få det att hållas i skick.

Sanna Bergström: Och när vi föreställer oss att vi då behöver spola det här täckdiket så, hur går det till?

Martin Träskman: Då är det ju, man har ett täckdikningsspolningsaggregat och åtminstone spolar stamdikena och eventuellt också grendikena. Men i de flesta fallen så då ska man gräva upp stora delar av åkern att man kommer åt de där grendikena och spolar dem. Så det är inte sagt att det görs. I dagens läge så om det är bekymmer med rost och man gör en ny dikning så försöker man planera den så att man kommer åt alla grendikena utan att behöva gräva upp. Så då underlättar man underhuvudet. Men det är

ju där som man har stora bekymmer med rost så kan det hända att man ska spola varje år så finns det ju sådana åkrar som man aldrig behöver spola.

Sanna Bergström: Okej. Var hittar man ett sådant här aggregat som du...?

Martin Träskman: Det finns till salu av olika fabrikat. Jag har inte helt koll på vad de kostar. Kanske 15 000 och uppåt. Och så finns det en del entreprenörer som gör det. Men det är ju. Det är ju en kostnad men det är ändå, om man får dräneringen i skick, täckdikningen i skick med det så, så är det helt klart värt att göra.

Sanna Bergström: Jo, för vi konstaterade ju redan att en åker där man inte har en fungerande dränering så kanske inte ens håller att köra på. Och då är den ju svår att odla förstås.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Precis. Det där, när vi kom lite in på det här med kostnader förstås för underhåll, men om vi då föreställer oss att vi vill... vad heter det, vi har en åker som inte är täckdikad. Och vi vill täckdika den. Så det där har du... Jag förstår att det är säkert stor skillnad om du har en fyra hektars åker eller en fyrtio hektars åker. Men det där, har du någon sådan här kostnadsuppskattning till exempel per hektar eller per meter dike eller så här?

Martin Träskman: Ja, det är svårt. Alla åkrar är olika och det beror på förstås dels hur åkern lutar att hur grova diken man behöver ha eller hur grova rör man behöver ha och hur tät dikning beroende på jordart är det. Och sånt. Men att... Ska vi säga från 3 500 och uppåt. Men det är en ny dikning. Sen om det finns någon gammal att man kompletterar med nya grendiken och låter gamla stammarna vara kvar som oftast är i skick. Så då är det ju helt klart billigare. Men där tänker jag att om investeringen är 3500–4000 euro per hektar så helt klart så lönar det sig att hålla den i skick, den som man har. Det kostar inte så mycket. Mest kostar det arbetstid, egen tid att åka runt och se att det inte är några bekymmer.

Sanna Bergström: Ja, precis. I vilka fall kan man tänka sig att man behöver göra någon komplettering och utöka de täckdiken som man redan har i åkrarna?

Martin Träskman: Oftast är det så att den gamla dikningen kan vara ganska djup. Men sen är åkern tillpackad. Vattnet kommer inte in i rören. Fast rören är helt i gott skick så, så vatten kommer inte ner dit. Eller så kan rören vara så täta att vattnet kommer inte till själva röret. Så då är det att dika på nytt.

Sanna Bergström: Och dikar man då alltså på nytt att du ersätter de här rören? Eller är det att du lägger till flera?

Martin Träskman: Oftast så att de blir flera. En tätare dikning. Man kör parallellt med de gamla grendikena.

Sanna Bergström: Precis.

Martin Träskman: Oftast fungerar de till viss mån. Så om man kör av dem så hämtar de ändå lite vatten och så blir det bekymmer. Det kommer upp till ytan där man har kapat gamla rören. Så man försöker få det, både antingen så att man sätter emellan och håller det helt. Eller sen att man kör tvärs över de gamla och försöker få det så mycket sönder som möjligt. Så att det inte ska bli bekymmer.

Sanna Bergström: Okej.

Martin Träskman: Men det får man se från fall till fall.

Sanna Bergström: Ja. Det antar jag. Och du nämnde här redan att ett problem kan vara att ett täckdike är för djupt. Och är det då att de är liksom dikade för djupt? Eller kan de på något vis hamna för djupt med tiden?

Martin Träskman: Ja, oftast är det tvärtom i så fall. Att de blir grundare. Har man en mulljord eller en torvjord så odlar man bort utav jorden och då blir dom för grunt helt enkelt. Att det är också ett bekymmer och då måste man ju dika om för att sänka hela systemet. Men här, mest i Nyland som jag rör mig i så bekymren är oftast att jordarna är så pass täta att vattnet inte kommer ner där. Och då är det kanske värt att göra en lite tätare dikning och lite grundare så kommer vattnet snabbare ner i rören. Det är ju klart att när man dikade på 60-talet så var det inte så stora tunga maskiner då som vi har i dagens läge.

Sanna Bergström: Nej.

Martin Träskman: Det är ju en sak, att det har gått ganska länge att man kan köra med våld och man får det sått, eller bearbetat eller något sånt. Men att, det skulle vara bra om man inte skulle behöva göra det. Och det blir ju inte bättre av sig själv. Oftast är det så att man har en liten del av åkern som är våt och så är man ändå och bearbetar eller kör där när man kör resten av åkern, så blir området större efterhand. Och sen i något skede får man inse att man måste göra något mer. Och då kan det komma emot att måste komplettera.

Sanna Bergström: Mm. Precis. Vi har lite olika sorters täckdikningsmönster här, att just att ha en tätare täckdikning eller en grundare eller vad som passar då åkern. Jag skulle vilja komma in på nästa tema när det gäller täckdikning och då skulle jag vilja fråga om det här med att reglera den här dräneringen. Det har jag förstått att är möjligt. Men vad innebär då egentligen en reglerbar dränering?

Martin Träskman: En reglerbar dränering, huvudsaken är den att man på något sätt dämmer upp vattnet eller kan styra nivån i åkern, hur högt vattnet stiger. Oftast gör man det med en reglerbrunn där man kan ställa höjderna och i princip stänga vattnet inne i åkern. I Österbotten är det vanligt, där har de stora bekymmer ställvis med sura sulfatjordar. Där har det varit vanligt. Här i södra Finland, fast här finns också sura sulfatjordar, men det har inte varit lika populärt här. Men det börjar komma mer och mer. Dels för miljön, men också för att många vårar är torra, och försomrarna. Och man vill spara det där vattnet som finns i åkern. Att du först behöver få bort vattnet under några

veckor när man ska så. Och sen när man har sått så sku man vilja ha allt det vattnet kvar för att växterna ska kunna ta upp det och växa bra. Och då är det nog med reglerbrunnar. Ändå ganska enkelt att köpa. Men det går ju förstås inte..., det passar ju inte på alla åkrar.

Sanna Bergström: Nej, nej. Nej, säkert inte. Jag tänker att vattnet vill ju alltid rinna neråt.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Det är svårt att få det att rinna åt andra hållet.

Martin Träskman: Ja, det är svårt. Det kräver att man har flacka åkrar och sen hyfsat genomsläpp i jorden. I synnerhet om man vill sen underbevattna. Man har sin reglerbrunn och stänger den och sen pumpar man in vatten i brunnen och underbevattnar på det viset. Så då är det ännu viktigare att marken är genomsläpplig för att det ska fungera. Men det efterfrågas nog mer och mer.

Sanna Bergström: Ja, jag kan föreställa mig det, för det som du nu beskriver att du har ett täckdikningssystem i din åker och sen så sätter du fast en lucka så att vattnet inte längre kommer ut ur åkern utan att den vattnet hålls i de här täckdikningsrören. Och de här senaste åren har många pratat om den här utmaningen med den här försommartorkan. Att det blir för torrt och åkrarna blir för torra. Så det här känns ju som en idé kanske om du har en lämplig åker som har tendens att torka.

Martin Träskman: Absolut, absolut. Och så som nu flera av de senaste åren har varit, så tänker jag att fast åkerns täckdikning kanske inte är helt optimal för det så kan det ändå vara värt att installera brunnen och ha möjlighet att hålla kvar en del. Sen är det länge torrt så är inte det här heller en lösning som alltid fungerar, att i något skede så sjunker grundvattnet så lågt att det är under täckdikningen och då hjälper det inte att man har en brunn där som är stängd.

Sanna Bergström: Nej, det hjälper ju förstås inte. Men du har kanske fått vattnet att hållas där en tid längre i alla fall.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Och förstås som du säger, att är det så att det kommer tillräckligt med vatten från andra håll – uppifrån - så kan du bara hålla den här luckan öppen så att säga. Och sen antar jag, eftersom vi redan konstaterat att vi har tunga maskiner, att innan du ska ut sen på hösten eller i slutet av sommaren med nästa maskin så behöver du kanske komma ihåg att öppna de här luckorna, annars så märker du det när du far ut med skördetröskan.

Martin Träskman: Ja, åtminstone sänka nivån. Där när man närmar sig tröskning så är ju inte växtligheten och tar upp vatten mera. Men den behöver förstås inte så mycket då.

Det är några veckor på våren man vill ha bort vattnet och sen vill man ha det tillbaka. Det är ett dilemma.

Sanna Bergström: Det här vattnet gör aldrig som man vill. Vad finns det för alternativ om man anser att man har en åker som skulle lämpa sig för reglerbar dränering? Kan man göra det själv? Kan man ha någon som kommer dit och gör det åt en? Finns det färdiga modeller som du bara klickar hem från internet eller kan du göra någonting själv i din maskinhall med restdelar?

Martin Träskman: Ja, där skulle jag helt klart rekommendera att själva brunnen, att man köper den färdiga. För att vatten ska hållas kvar där så måste den vara tät. Och det är svårt att få anslutningar in i brunnen helt täta. Så det är nog lättast att köpa färdiga reglerbrunnar. Det finns flera olika tillverkare som lagar dem. Själva installationsarbetet kräver en grävmaskin, men annars kan man göra det själv. Där är det viktigt att man har från själva brunnen in mot åkern en bit med täta rör. Annars kommer vatten fram till brunnen och så far det ut genom rören där och runt brunnen i stället. Och har man riktigt genomsläpplig jord så kan det hända att det far via marken och ut i öppna diket direkt. Det har man nog gjort att man gräver ner en plastfilm i princip som stänger inne vattnet i åkern. Att få den i princip som en bassäng.

Sanna Bergström: Okej.

Martin Träskman: Och gärna borde det vara under det genomsläppliga skiktet. Så det borde vara tätskiktat att vattnet hålls där. Men det är ju en sådan där brunn, det är några hundra euro kanske. Beroende på storlek. Och så lite rör och arbete till, att det är kanske inte i sig en så stor investering. Och om det visar sig att det inte alls fungerar, så då kan man ha den öppen hela tiden. Då har man förlorat pengarna som man satt på brunnen men själva täckdikningen får ju inte några fel av det.

Sanna Bergström: Nej, precis. Så du kan inte fara och förstöra ditt täckdikningssystem genom att installera en sådan här reglerbar brunn. Du kan bara välja att låta den vara öppen så fungerar den som vilken brunn som helst är.

Martin Träskman: Ja. Det är klart att ska man ha det att fungera bra så borde man ha en tätare dikning och så. Men just så som det har varit nu att det är väldigt torrt så tänker jag att också det lilla vattnet som man kan hålla kvar så hjälper.

Sanna Bergström: Mm. Jag kan anta att du har varit involverad i flera sådana här projekt där någon har reglerbar täckdikning i sina tidigare täckdikade åkrar, så kan du ge ett sådant här typexempel på hur det kan gå till när du ändrar ett skifte från att vara täckdikat till att ha reglerbar dränering?

Martin Träskman: Ja, oftast är det just att i samband när man kompletteringsdikar åkern, lagar lite tätare dikning, så då har man också installerat den där reglerbrunnen. Och det är ju med en tanke på miljön, så om det är sura sulfatjordar där så skulle det vara det bästa om den där brunnen skulle ha varit där från början. Men det är, det ju nog inte... Den nyttan kanske man inte har i dagens läge mer om det en gång har kommit syre ner i

den där sura sulfatjorden. Så det hjälper ju inte att man sen efter 50–60 år höjer vattennivån. Men för odlingen och avkastningen av grödan så kan det ju.

Sanna Bergström: Ja absolut. Jag tänker här i Skärgårdshavspiloten så funderar vi ju förstås mycket på det här kring vatten och vattenvård och en av de stora utmaningarna i alla fall här på Kimitoön, så är ju att vattnet rör sig för snabbt, efter att vattnet liksom trillar ner på marken eller snön smälter så är dess väg för snabbt ut i havet. Och då så tänker jag att där kanske du också gör en vattenvårdsåtgärd om man kan stänga in vattnet lite längre i åkern. Och ha nytta av det för grödorna i stället. Så där får vi den här vattenvårdssynvinkeln också in här.

Martin Träskman: Jo, och det tänker jag just med sommar. Oftast kommer det sen kanske hårdare regn. Och är marken riktigt torr och har spruckit också så har du vattnet nere i täckdikningsrören och snabbt ut i öppna diken, att har du då möjlighet att stänga så hålls det kvar en tid. Det kan ju hända att man måste - eller i brunnarna kan du ställa den där reglerade höjden - och det kan ju hända att du får sätta den så lågt som möjligt om det kommer mycket vatten. Att inte åkern blir för våt. Att det är ju klart med reglerbar dränering att den är ju inte och sköter sig själv. Den kräver nog att man följer med.

Sanna Bergström: Ja. Finns det sedan några mätare som visar hur högt vattnet är i åkrarna? Eller ska du alltid in i den där brunnen och se vad vattennivån är?

Martin Träskman: Ja. Du kan ju se i brunnen förstås vad det är där, men annars så är det nästan att man gräver ner grundvattenrör som i princip är ett rör som är perforerat och så något slags flöte i den där pinnen som följer med vattennivån, så då kan du se på avstånd hur högt vattnet är i åkern.

Sanna Bergström: Ja. Är du riktigt fiksiu så tänker jag att du sätter en sådan här filmande viltkamera som är riktad på din pinne?

Martin Träskman: Ja, och det beror på hur stora arealer har du. Är det så att du har många brunnar? Då får du sitta hemma och kolla viltkamera.

Sanna Bergström: Det skulle vara en idé. Ja, det kan hända att du behöver ha ganska många viltkameror.

Martin Träskman: Det har gjorts nog, att det finns, jag vet inte riktigt på marknaden, men det har gjorts nog försök med att ha fjärrstyrda, och som sköter sig i princip själv. Men det är ju också en kostnadsfråga. Och så tänker jag, att börja med, så ha någon brunn som du kan hålla koll på själv och se hur det fungerar. Ofta kan det vara så att du stänger den på våren och så öppnar du den på hösten. Det var den skötseln som behövdes.

Sanna Bergström: Ja. Det låter som ett intressant alternativ just det här med reglerbar täckdikning, och när det nu kommer till teknik så antagligen tar det inte så länge så har vi de här reglerbara brunnarna som har både Bluetooth och Wi-Fi och allting.

Martin Träskman: Jo, och följer med väderleksrapporterna. Ska det, hotar det med regn så... stora regn så då öppnar de på förhand. Jag tror att vi är där i dagens läge redan. Sen vet jag inte hur funktionssäkra de är.

Sanna Bergström: Det är alltid någon som måste börja med att prova den där nya tekniken, misslyckas några gånger och sen smäller det igenom.

Martin Träskman: Ja, det här är ju sådant som är mera i just Österbotten. Både svenska och finska Österbotten, som kanske har större arealer bakom en brunn. Har du att det är 1 eller 1,5 hektar per brunn. Så det kan hända att det blir dyr investering för att få den där övervakningen.

Sanna Bergström: Ja. Vi konstaterade redan att vi pratar om flacka åkrar för reglerbar dränering. Finns det någonting man kan göra om man har sluttande åkrar?

Martin Träskman: Det är svårt att få vattnet att hållas kvar. Som du sa tidigare. Det rinner neråt.

Sanna Bergström: Det vill neråt. Så är det bara.

Martin Träskman: Med torka har du ju bekymmer. Men där har du ju sällan samma bekymmer med att det är för vått.

Sanna Bergström: Så är det. Vi kommer in på nästa tema sen om vi börjar prata om torra åkrar. Vi får ta det i nästa podcastinspelning. Men om här nu sitter någon här som lyssnar på oss och tänker att nu ska jag sätta i gång och dränera mina åkrar. Vad är det första som man behöver göra?

Martin Träskman: Jag skulle rekommendera att ta kontakt med en planerare. Och där finns det - på täckdikningsföreningens hemsidor - finns det kontaktuppgifter till planerare. Eller det är klart, har du någon bekant som håller på som entreprenör eller nåt sådant så, så går det ju lika bra den vägen då. Det är helt vanligt, att sen tar entreprenören kontakt med en planerare. Men nu är det ju.... Det första kanske är att ta kontakt med någon som gör den här planen. Just i dagens läge så finns det bra stöd och investeringsstöd. En förutsättning för att få stöd så är att det finns en plan gjord.

Sanna Bergström: Precis, ja. Och vi har nämnt den här täckdikningsföreningen som en hjälpsam instans. Finns det något annat som man kan ha hjälp av om man surfar in sig på täckdikningsföreningens hemsida?

Martin Träskman: På täckdikningsföreningens hemsida så är det kanske viktigaste är ju kontaktuppgifter både till planerare och entreprenörer som dikar och spolar. Så finns det en hel del material som de har producerat om allt möjligt som har med täckdikning att göra. Och sen via dem så får du just kartor. Du kan beställa kartorna därifrån. Så det är en bra plats att besöka.

Sanna Bergström: Det låter som deras grej, täckdikningsföreningen. Och det där som du redan konstaterade, att om man vill ha investeringsstöd för täckdikning, vilket ju finns. Och vad ligger det på?

Martin Träskman: I dagens läge så är det 40% på de förverkligade kostnaderna, men att maximalt så är det 6 euro per meter. Men om dikningen eller kostnadskalkylen då visar att den är 6 euro eller mer, så 2,40 per meter så kan du få stöd. Och det är nog bra tycker jag åtminstone i dagens läge. För tillfället åtminstone, jag vet inte att ändrar det åt något håll.

Sanna Bergström: Mm. Ja, men för tillfället ser det ut så i alla fall. Och du behöver ha alltså en plan.

Martin Träskman: En plan med kostnadskalkyl och arbetsbeskrivning. Men det får du nog av planeraren. Det är ganska långt det som behövs. Sen behöver man också bokslut och deklARATIONER och sånt. Men det är ju inte heller något nytt material. Det finns ju ändå. Och i dagens läge så, så i princip kanske 1,5 hektar räcker för att komma upp till en sådan summa att du kan söka stöd. Att minsta stödsumma som man kan söka är 3000 euro. Så om dikningen är då att stödet är 2,40, som är 1250 meter, så kan man söka stöd. Så det är också bra.

Sanna Bergström: Mm. Precis, men man kan inte söka för hur liten areal som helst. Det lönar sig då att ta lite fler diken då?

Martin Träskman: Jo, men det går också att i samma ansökan ha flera skiften och så. Oftast hittar man nog tillräckligt areal för att kunna söka stöd.

Sanna Bergström: Om man då har anlitat en dräneringsplanerare för att få den här planen, så känner den här planeraren då också till de här stödsystemen och kan hjälpa en med det eller behöver man ännu kontakta någon annan instans?

Martin Träskman: Det beror på planeraren, men nu sku jag säga att alla säkert har koll på hur man lämnar in den här ansökan eller sen kan hjälpa vidare, att vem man ska ta kontakt med.

Sanna Bergström: Precis. Den här ansökan, vart lämnas den in?

Martin Träskman: Den görs till Hyrrä, den tjänsten som är Ruokavirastos.

Sanna Bergström: Ja precis. Den borde vara bekant för de flesta jordbrukare.

Martin Träskman: Om man har gjort investeringar så görs allt via den. Både när man söker, gör själva stödansökan och när man ansöker om utbetalning av stödet. Så det görs allt där.

Sanna Bergström: Då kan vi säkert också hänvisa till Livsmedelsverket om man vill läsa mer om de här investeringarna och hur det stödsystemet ser ut.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Fint. Har vi någonting vi har glömt när det kommer till täckdikning och dränering?

Martin Träskman: Säkert.

Sanna Bergström: Säkert också. Jag ser här att vi har pratat i ungefär 45 minuter och jag kan tänka mig att vi får inte allting att rymmas i ett avsnitt. Utan som vi redan har konstaterat flera gånger, att det beror på hur åkern ser ut, och stöden kan ändra, och det är inte sagt att allting ser ut som det gör nu några år framåt i tiden. Men jag tycker själv att det här är en ganska så här bra början, alltså.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Ja. Då hoppas vi på att de som lyssnar på vår podcast kanske hittar lite inspiration. Kanske ni tar... tar täckdikningskartan, söker fram den ur skrivbordslådan och passar på att gå en liten promenad kring vattendragen för att se hur utloppen ser ut. Och hur ska de se ut nu för att riktigt klargöra det här? Vad tycker vi om rötter och allt möjligt.

Martin Träskman: Vi vill inte ha rötter.

Sanna Bergström: Inga rötter i utloppen.

Martin Träskman: Vi vill ha hela utlopp. De gamla av trä kan ha gått och förmultnat - det kan ju hända. Att i något skede blev det plast. En ofta två meter lång plastdel som kommer på tegelrören. Vid någon rensning kan det hända att den har försvunnit, att den inte finns. Det kan ju hända att det är bara en grop som det kommer upp vatten från i botten på diket. Så vill vi inte ha det. Vi vill se, att i dagens läge är det nog ett plaströr som är rejält ovanför dikets botten och gärna är utmärkt med en käpp, till exempel en plogkäpp, att man hittar det nästa gång. Och sen antingen lucka eller galler för, så att det inte far sorkar eller några bisamrättor eller något sådant far in i röret.

Sanna Bergström: Okej. Har vi nu skapat en tillräckligt tydlig bild innanför era ögonlock på vad det är som ni ska se efter när ni söker era utlopp? Så får vi väl tillsammans med Martin önska er en trevlig utfärd i täckdikningens värld.

Martin Träskman: Ja.

Sanna Bergström: Vi tackar för oss.

Martin Träskman: Tack.

Sanna Bergström: Hej då!